

COMITÉ DE POLITIQUE NATIONALE (CPN), werd op 18 december 1918 opgericht als Belgische rechts-nationalistische drukkingsgroep, onder leiding van algemeen secretaris **Pierre Nothomb**.

De harde kern van het Comité bestond uit oudgedienden van de nationalistische en annexionistische groepen in Frankrijk en Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog. In het voorjaar van 1919 had het Comité uitsluitend aandacht voor de buitenlandse politiek en het Belgische eisenprogramma op de conferentie van Versailles. Het verdedigde op ruimerige wijze de annexatie van het Groothertogdom Luxemburg, Nederlands-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen, en eiste dat België betrokken werd bij een eventueel op te richten bufferstaat in het Rijnland. Dit alles moest zowel de militaire veiligheid van België als *la grandeur de la Patrie* waarborgen.

Rond de jaarwisseling 1918-1919 werden de activiteiten van het CPN gesteund door het ministerie van buitenlandse zaken en door enkele ministers, onder wie **Jules Renkin**. Ook het stichtingsmanifest van het Comité, dat vanaf januari 1919 op grote schaal verspreid werd, kreeg aanvankelijk heel wat respons in Franstalige politieke, diplomatieke en gerechtelijke milieus en in de pers. In de lente van 1919 liep de campagne van het CPN meer en meer uit de hand. Vooral de verspreiding van de beruchte kaart *La Belgique mutilée*, die de gebiedseisen op agressieve wijze voorstelde, lokte ook in Franstalig België verontwaardigde reacties uit. In Vlaanderen kregen de plannen van Nothomb en Co doorgaans minder aandacht. Alleen Frans van Cauwelaert viel in *De Standaard* geregeld uit tegen hem en zijn medestanders, die "annexionist, militarist, aanhangers van een verbond met Frankrijk en tegen het rechtsherstel van ons Vlaamsch volk" waren.

Na het einde van de vredesconferentie verdween het CPN uit de belangstelling. Het nam, onder de naam Parti de la Renaissance nationale, deel aan de parlamentsverkiezingen van november 1919 met een rudimentair antidemocratisch programma. De nationale eenheid kon alleen veiliggesteld worden door het behoud van de **tweetaligheid** in Vlaanderen, *sans porter atteinte aux droits acquis de la culture française ni à la liberté du père de famille en matière scolaire*. Alhoewel de nationalisten overwegend steun kregen uit conservatief-katholieke hoek, vonden zij de **katholieke partij** te lauw. Door de grote invloed van de Vlaamsgezinden presenteerde die, aldus de nationalisten, in verschillende arrondissementen *un programme néo-activiste*. Net als de bevriende krant *La Nation belge* droomde het Comité hardop van een nieuwe *parti de l'ordre*, maar het resultaat was ontzuenderend: de nationalisten haalden één Kamerlid in Brussel en één senator in Brugge.

Het Comité beleefde een laatste heropflakking tijdens de Frans-Belgische bezetting van het Ruhr-

gebied in 1923. Via het Comité Belgo-Rhénan ijverden Nothomb en Co voor de oprichting van een onafhankelijke Rijnrepubliek. Met de oprichting van de Fédération d'Action nationale, begin 1924, veranderden de nationalisten definitief van koers. De buitenlandse politiek verdween grotendeels naar de achtergrond. De Action nationale legde zich toe op de uitwerking van een binnenlands programma waarin de hervorming van het parlement in corporatistische zin en de versterking van de uitvoerende macht centraal stonden. De groepering werd een reservaat voor uiterst conservatieve katholieken die het enkelvoudig stemrecht en in sommige gevallen de Franse Revolutie nog niet verteerd hadden.

De Action nationale speelde, samen met de jongerenmilitie Jeunesses nationales, in 1925 een opvallende rol in de buitenparlementaire agitatie tegen de regering van Prosper Poulet en Emile Vandervelde, maar verdween daarna opnieuw in de marginaliteit. Op papier bleef de Action nog bestaan tot in 1930, maar de meeste leden, onder wie ook Nothomb zelf, waren ondertussen teruggekeerd naar de katholieke partij.

LITERATUUR: Periodieke publicaties van het CPN: *Bulletin mensuel du CPN* (februari-september 1920); *La Politique* (januari 1921-april 1924); *L'Action Nationale* (april 1924-augustus 1930); – J. Beaufays, 'Aspects du nationalisme belge au lendemain de la grande guerre', in *Annales de la Faculté de Droit à Liège*, jg. 16 (1971), p. 105-171; – F. Balace, 'Fascisme et catholicisme politique dans la Belgique francophone de l'entre-deux-guerres', in *Handelingen van het XXXIIe Vlaams Filologencongres*, 1981, p. 146-164; – E. Verhoeyen en F. Uytterhaegen, *De kreeft met de zwarte scharen. Vijftig jaar rechts en uiterst-rechts in België*, 1981; – M. de Waele, *Naar een groter België! De Belgische territoriale eisen tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. Een onderzoek naar de doeleinden, de besluitvorming, de realisatiemiddelen en de propagandavoering van de buitenlandse politiek*, RUG, onuitgegeven doctoraatsverhandeling, 1989.

MARIA DE WAELE